

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרָשַׁת מִטּוֹת

כד' תמוז תשע"ט

הפטרה: דברי ירמיהו

מברכים חודש אב שיחול ביום שישי

המולד בליל חמישי בשעה 4, 22 דקות 3 חלקים

יציאת השבת ר"ת 21:06

גיליון 540

יציאת השבת:

20:24

ירושלים: 20:20

כניסת השבת:

19:13

ירושלים: 19:05

זה הדבר - דבר ה' ללא כל ספק הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

"וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמור זה הדבר אשר ציווה ה'", וברש"י: "משה נתנבא בכה והנביאים נתנבאו בכה (אמר ה') נוסף עליהם משה שנתנבא בלשון 'זה הדבר'". צורת הפניה של הנביא המנבא היא בעלת משמעות. ישנו הבדל בין פתיחת נבואה ב"כה אמר" ל"זה הדבר"...

"כה אמר ה'", מציין את העברת דברי ה' אל העם דרך הנביא, שהוא הצינור ושופרו של ה' על פני האדמה, וכך מצאנו אפילו בבלעם האומר (במדבר כג, טו): "וַיֹּאמֶר אֶל בָּלָק הַתִּנְצֵב כֹּה עַל עֲלֶיךָ, וְאַנְכִי אֶקְרָא כֹּה". מה שאין כן נבואה בלשון: "זה הדבר אשר ציווה ה'", 'זה' מורה באצבע! האדם שומע ואומר "זה הדבר אשר ציווה ה'", אין כל מקום לספק.

וכן פירש רש"י על שמות (יב, ב) על פי המכילתא: "החדש הזה - נתקשה משה על מולד הלבנה באיזו שיעור תראה ותהיה ראויה לקדש, והראה לו באצבע את הלבנה ברקיע ואמר לו: כזה ראה וקדש", הראה לו ממש. וכן פירש רש"י בפסוק "זה אלי ואנוהו" (שם טו, ב): "זה אלי - בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו (עליו) באצבע, ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים". זה הכל, נבואת משה רבנו היתה כל כך מוחשית ואמיתית, נבואה שלא השאירה מקום לטעויות.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

דמותו של מנהיג

הפרשה נאמרת לראשי המטות תחילה. וברש"י 'ראשי המטות' - חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל. ולפי הדרש, רמז בזה לראשי המטות כיצד עליהם לנהוג ולהוות דוגמא לציבור.

ככל היוצא מפיו יעשה

הפרשה פותחת בפסוק: "וידבר משה אל ראשי מטות לבני ישראל לאמור, זה הדבר אשר ציווה ה': איש כי ידור נדר לה'... ככל היוצא מפיו יעשה". פרשה זו שונה מכל הפרשיות, בכך שהיא נאמרת תחילה לראשי המטות - מנהיגי הציבור, רש"י במקום מעיר: חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל. ואולם עדיין יש לשאול: מדוע נשתנתה דווקא פרשת נדרים מכל יתר הפרשיות להיאמר לראשי המטות בנפרד ולא לכל העם?

לדעת אור החיים הקדוש הטעם לכך, הוא כיון שיש אפשרות היתר נדרים ע"י יחיד מומחה, אך כיון שרצה הקב"ה להעלים זאת מכלל הציבור כדי שלא יהיו פרוצים בנדרים (ואחר כך יפרו או יתירו לעצמם את נדריהם), הסתיר הדבר מכלל העדה, וכלשון המשנה במסכת חגיגה (י, א): "היתר נדרים פורחין באוויר ואין להם על מה שיסמוכו". וברש"י: "התרת נדרים שאמרו חכמים שהחכם מתיר את הנדר, מעט רמז יש במקרא ואין על מה לסמוך, אלא שכן מסור לחכמים בתורה שבעל פה".

מצוי הדבר שמנהיגי הציבור מפזרים הבטחות קודם בחירתם ופעמים אף נודרים או נשבעים על כך ואחר בחירתם לא מקיימים את מוצא פיהם, לפיכך בא משה ומזהיר במיוחד את ראשי המטות.

לעומתו, יש הסבורים שפרשה זו נאמרה לראשי המטות מן הטעם הפוך, שכן מצוי הדבר שמנהיגי הציבור מפזרים הבטחות קודם בחירתם ופעמים אף נודרים או נשבעים על כך ואחר בחירתם לא מקיימים את מוצא פיהם, לפיכך בא משה ומזהיר במיוחד את ראשי המטות: "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה". ובתלמוד (מסכת שבועות לו, א): "אמר רבי אלעזר: לאו שבועה, הן שבועה... אמר רבא: והוא דאמר לאו לאו תרי זמני, והוא דאמר הן הן תרי זמני".

וכן אמרו בתלמוד (בבא מציעא מט, א): "הין צדק - שיהא הן שלך צדק ולאן שלך צדק". ולפי זה האמירה לראשי המטות תחילה היתה בבחינת אמירת מוסר כיון שדרכם להבטיח ולנדור, יש להזהירם שיהיו מקיימים את דבריהם.

אם דואג אדם לקיים את כל דבריו אז ישנה הבטחה, שכל אשר יאמר יתקיים. וכך מוכח מלשון הכתוב, שאם: "לא יחל דברו", אין הוא עושה את דבריו חולין אלא מקיימם, אז זוכה הוא למעלה מיוחדת של: "ככל היוצא מפיו יעשה", כל דבריו שמוציא מפיו מסייע הקב"ה בידו לעשותם.

כוחו של הדיבור

הדיבור הוא מעלה יתירה שיש באדם מעבר לבהמה. "ויהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב, ז) תרגם אונקלוס: "והות באדם לרוח ממללא". לדיבור יש כוח עצום. ע"י דיבור יכול האדם לאסור את המותר לו באיסור גמור. ומטעם זה אנו אומרים בערב יום הכיפורים "כל נדרי", לומר עד כמה גדול כח הדיבור, ומתוך כך אנו מבקשים מבורא עולם שישמע לתפילתנו ויסלח לנו על כל חטאנו ופשענו.

חכמנו מספרים על אשה אשר שכנה הפקיד אצלה שני זהובים ותוך שהיא מכינה בצק נפלו הדינרים לתוכו בלי משים, וכשבא השכן לבקש את פקדונו לא מצאה האשה אותן ונשבעה בבנה שלא נהנתה מהן, ומת בנה רח"ל. ובסעודת ההבראה בצעו את הלחם הזה ומצאו את דינרי הזהב בתוכו. אמרו חכמים: ומה זו שנשבעה על אמת - כך, אלו הנשבעים לשווא ולשקר על אחת כמה וכמה.

במיוחד בימנו יש להזהיר גדולים וקטנים שלא יאמרו: אני נשבע, אני נודר... ויש נשבעים בילדיהם, בהוריהם, במזוזה ובספר תורה ועוד כהנה וכהנה ולא שמים לב לאותה חומרה. ואמרו רבותינו כי "בעוון נדרים ושבועות אשתו וילדיו של אדם מתים" ח"ו, ובודאי חובה לאדם לגדור את פיו.

ואולי יש לומר טעם נוסף לסמיכות האמירה של פרשת נדרים לראשי המטות, לומר לך, שבזכות שמירת פיו של אדם וקיום נדריו ואמירותיו זוכים למנהיגים ראויים בבחינת "השיבה שופטנו כבראשונה ויועצינו כבתחילה".

גדלותו של מנהיג

"וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: נָקֵם נַקְמָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֲרֵי תִּאֶסֶף אֶל עַמִּיךָ."

במדבר לא, א-ב.

הקב"ה תולה את פטירת משה בנקמת מדיין, נקל לדמיין בימנו את המציאות העגומה של המנהיגים הדבקים בכיסאם אשר פועלים בכל דרך להמשיך את כהונתם, בודאי מנהיגים שכאלו היו דוחים מלחמה כזו בשנים אחדות לפחות. ואולם משה מורה מיידית לעם: "היחלצו מאתכם אנשים לצבא..." "אע"פ ששמע שמיתתו תלויה בדבר "עשה בשמחה ולא איחר".

מעניין שדווקא בזמן כזה מתעורר העם ודואג למנהיגו, וכדברי רש"י במקום: "להודיעך שבחן של רועי ישראל כמה הם חביבים על ישראל. עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר? 'עוד מעט וסקלונ'י'. ומששמעו שמיתת משה תלויה בנקמת מדין לא רצו ללכת (למלחמה) עד שנמסרו על כורחן". זוהי דמותו של 'הרעיא מהימנא', הרועה הנאמן, המוכן למסור נפשו על עמו, בלי שום פניה וטובה אישית, הכל על פי ה'.

הלכות תשעת הימים

א. משנכנס אב, ממעטין בשמחה. אין בונים בנייה של שמחה או לצורך מותרות. אומנם משפחה שגרה בצפיפות מותר להם לבנות על מנת להרחיב את ביתם. (שו"ע תקנא סע' ב). בכל מקרה אם התחיל בבניה קודם ראש חודש אב - אין צריך להפסיק.

ב. ימנע להתדיין עם גוי בימים אלו. "בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי, לשתמיט מיניה באב דריע מזליה" (תענית כט ב). וישתמט ממנו מראש חודש עד י' באב, ויש אומרים עד ט"ו באב.

ג. אין לסייד או לצבוע את הבית החל מראש חודש אב. אך אם יש הכרח בדבר, כגון שצריך להכנס לדירה מיד אחרי תשעה באב - יכול לסייד גם אחרי ראש חודש. (מ"ב שם ס"ק יב).

ד. משנכנס אב, ממעטין במשא ומתן, יש מחמירין בכל משא ומתן ויש שאוסרים לקנות רק בגדים של שמחה. כגון לצורך חתן וכלה וכד' - וכן נוהגים. סתם משא ומתן שאינו מוכרח - ראוי שלא יעשנו. וכשיש חשש להפסד כספי אם ידחו את הקנייה עד אחרי תשעה באב - מותר לקנות גם לצורך חתן וכלה בימים אלו.

ה. מנהג ככל ישראל לא לאכול בשר ולא לשתות יין בתשעת הימים שמראש חודש עד אחרי תשעה באב. אמנם בראש חודש עצמו מותרים בבשר ויין, וממוצאי ראש חודש - אסור. ואשכנזים נוהגים איסור גם בראש חודש (מ"ב שם ס"ק נח) ואסורים עד י' באב. ואסור אפילו בתבשיל שנתבשל בו בשר או שיש בו שומן. ואפילו בשר עוף אסור.

ו. אבקת מרק בשר פרווה - מותרת אף בתשעת הימים, כי אינה בשר ממש והוא הדין למאכלים צמחוניים דמויי בשר, במקום שמפורסם שישנם מאכלים כאלו, שאינם בשר באמת (אחרונים).

ז. חולה, יולדת או מי שצריך לאכול בשר לצורך רפואה - יאכלו בשר עוף. וישתדלו להפסיק בכך מז' אב כי אותו היום חמור שבו נכנסו הגויים להיכל. ומי שצריך לכך מותר גם בו ביום.

ח. בסעודת מצווה מותר לכל הקרובים לשמחה לאכול בשר ויין. והקרובים הם אבותיו ואחיו ובניו ועוד עשרה חברים שרגילים לבוא לשמחותיו. וכל זאת מותר אפילו בערב תשעה באב קודם חצות היום, אבל לא אחר כך. מהי סעודת מצווה? מילה ופדיון הבן אפילו שלא בזמנם, וכן בסעודת בר מצווה שהנער דורש בדברי תורה וזהו זמנה וסיום מסכת. ויש נוהגים לא לאכול בשר גם באירועים אלו. והסעודה שנוהגין לעשות בלילה שלפני המילה, אינה נקראת סעודת מצווה לעניין זה.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ו



עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאח ציטרון. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה יהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עור בן עישה. תקוה בת עזיזה. אלגרה בת ג'אן. אסתר בת זוהרה. מול בת ענולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו. **להחזרת נעדריו צה"ל ושבייו ובהם:** אורון שאול. הדר גולדין. גיא חבר. רון ארד. יהודה כץ. צבי פלדמן. יהונתן פולארד הי"ו. **לעילוי נשמת:** הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. הרב שלמה צורף. יונה יונה. סופר מנחם. אליאור קדושים. הרב אברהם צוקרמן. יצחק עמירה. נדיר נחום. נסים כהן. רובי צעדי. יצחק בן מול מורח. מרדכי ומושה מורח. ישראל אברהם נתן. אברהם אוהיון. מרדכי צאני. שלמה בן מרים. יצחק ועמרם אטיאס. ר' חיים אוהננה. לוי יצחק אמרדי. אורן מועלם. אליהו מטיט. דוד חג'י. דוד גרוסברג. יואל דללי. עמוס דמרי. סימנטוב משה יהודה. ישראל בן גמרה. רבי דוד הכהן. ישראל בן שושנה. נעים משה. אהרן מורח. יצחק ושמחה אילוז. נסים וסוליקה שושן. יצחק ולאח אסטרונגו. נדירה שמעון. מנירה לוי. לויט שבת. אסתר בת תורא. אסתר חדר. חנה יצחקי. דיה פונדק. אליה בת פריחה. תירצה ויגדון. אסתר וענבר נחום. דניאל אלמליח. אליהו אדרי. נסים מלי. מרים וענונו. עזיזה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. נעימה בת מנורה. לואיזה מדר. זוהרה בת חנה. עליזה כהן. שרה אוליאל. יוכבר ועקנין. חסיבה ששפטוש. עישה דהן. ברכה סופר. רותי אמל. סבטלנה בת אולנה. אסתר איבמ. כמשה דידי. כמשה כהן. אליס מוסיל. אילה שחר. רבקה ישעיהו. אריאל דרסעבר ז"ל. **ולע"נ הנספים בשואה ובהם:** אלכסנדר שנדור. שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בחוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה